

Τό συνοδικό καί ιεραρχικό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας

μέ ἀναφορά στό Οὐκρανικό ζήτημα

Ἐκκλησιολογία τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας

Ἡ περίοδος μεταξύ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ.Χ.) καί τῆς Β' (381 μ.Χ.) ἦταν διαταραγμένη. Ἐμφανίσθηκαν πολλοί Ἐπίσκοποι καί θεολόγοι πού προσπαθοῦσαν νά θεολογήσουν γιά τήν θεότητα τοῦ Λόγου, μέ ἀποτέλεσμα νά κλονίζωνται οἱ κατά τόπους Ἐκκλησίες.

Ὁ Μέγας Βασιλεῖος ἔζησε αὐτήν τήν περίοδο καί ὡς καλός καί νηφάλιος κυβερνήτης προσπάθησε νά ἀντιμετωπίσει τήν κατάσταση.

**«Μεγάλου Βασιλείου: Διήγησις τῆς παρούσης
καταστάσεως τῶν Ἐκκλησιῶν**

Μέ τί νά παρομοιάσουμε τήν παρούσα κατάσταση; Αὐτή πού εἶναι παρόμοια μέ κάποια ναυτική σύρραξη, τήν ὁποία ἐτοίμασαν ναυτικοί ἄνδρες φιλοπόλεμοι οἱ ὁποῖοι κρατοῦσαν μίσος μέ τούς ἀντιπάλους ἀπό παλαιές συγκρούσεις. Σκέψου τήν εἰκόνα αὐτήν νά ἐφορμοῦν μέ σφοδρότητα οἱ δύο ἀντίπαλοι στόλοι καί ἔπειτα ὅταν ἐκραγῇ ἡ φτάση σέ ἀξεπέραστα ὅρια ἡ μεγάλη ὀργή νά μάχωνται μέ δύναμη οἱ ἄνδρες. Ἄν θέλεις ὑπόθεσε ὅτι τά πλοῖα συγχρόνως πλήττονται καί ἀπό σφοδρή θαλασσοταραχή καί ἕνα σκοτάδι ἀπό μαῦρα σύννεφα ἔχει

καλύψει τά πάντα, ὥστε νά μήν μποροῦν νά διακριθοῦν φίλοι ἢ ἐχθροί γιατί ἀπό τήν σύγχυση δέν ἀναγνωρίζονται τά σύμβολα. Καί γιά νά γίνη πιό σαφής ἡ εἰκόνα ἄς προσθέσουμε τήν φουσκωμένη θάλασσα πού περιστρέφει τά νερά ἀπό τόν βυθό μέχρι ἐπάνω καί νά πέφτη ὀρμητικό τό νερό ἀπό ψηλά, ὥστε νά δημιουργηῆται φοβερός κλύδωνας ἀπό τήν θαλασσοταραχή. (Σκέψου) ἔπειτα νά φυσᾶνε οἱ ἄνεμοι ἀπό ὅλα τά σημεῖα στό ἴδιο σημεῖο καί νά συνταράσσεται ὁλόκληρος ὁ στόλος, καί ἀπό τούς ἀντιπάλους ἄλλοι νά προδίδουν τήν παράταξή τους, ἄλλοι νά αὐτομολοῦν ἀπό τήν ἀγωνία τους, ἐνῶ ἄλλοι νά προσπαθοῦν νά κυβερνήσουν τά σκάφη πού κλυδονίζονται ἀπό τούς ἀνέμους καί νά ἐπιτεθοῦν στούς ἀντιπάλους, καί νά ἀλληλοσκοτώνονται ἀπό τήν ἀνταρσία πού ἔφερε ὁ φθόνος γιά τούς νικητές καί ἡ ἐπιθυμία νά νικήση ὁ καθένας μόνος του. Καί μέσα σέ ὅλα αὐτά φαντάσου ἕναν φοβερό καί ἀνάμεικτο θόρυβο σέ ἐκεῖνο τό σημεῖο ἀπό τούς ἀνέμους πού σφυρίζουν, ἀπό τόν πάταγο τῶν πλοίων, ἀπό τό κόχλασμα τῆς τρικυμίας, ἀπό τήν βουή τῶν πολεμιστῶν πού ἀφήνουν τίς κραυγές τους ἀνάλογα μέ τό τί παθαίνουν, καί ἐξ αἰτίας ὅλων αὐτῶν νά μήν ἀκούγεται ἡ φωνή οὔτε τοῦ ναυάρχου οὔτε τοῦ κυβερνήτη, ἀλλά νά ἐπικρατῆ φοβερή ἀταξία καί σύγχυση μέ ὅλα αὐτά τά ὑπερβολικά κακά, ὥστε νά κάνουν μεγάλα λάθη ἀπό ἀπόγνωση γιά τήν ζωή τους. Πρόσθεσε σέ ὅλα αὐτά καί τήν βαρύτατη ἀσθένεια τῆς δοξομανίας, ὥστε, ἐνῶ τό καράβι πάει στόν βυθό, οἱ ἐπιβάτες νά μαλώνουν μεταξύ τους γιά τά πρωτεῖα.

Πήγαινε τώρα ἀπό τήν εἰκόνα σέ αὐτό τό ἴδιο τό

κακό. Μήπως και παλαιότερα τό ἀρειανικό σχίσμα, ἀφοῦ ἀποχωρίσθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ σάν ἀντίπαλη μερίδα, δέν ἦταν ἡ μοναδική ἐχθρική παράταξη; Ὅταν μετὰ ἀπό μακροχρόνια καί φοβερή ἔριδα ἄρχισαν τόν φανερό πόλεμο ἐναντίον μας, τότε ὁ πόλεμος διαχωρίσθηκε σέ πολλά μέρη καί μέ μύριους τρόπους, ὥστε νά ὑπάρχη σέ ὅλους ἕνα ἀδιάλλακτο μίσος λόγω τοῦ γενικοῦ ἐχθρικοῦ κλίματος καί λόγω τῆς ὑποψίας τοῦ ἑνός πρὸς τόν ἄλλον. Αὐτός ὁ σάλος τῶν Ἐκκλησιῶν δέν εἶναι πιό ἄγριος ἀπό τήν κάθε θαλασσοταραχή; Κατ' αὐτόν τόν σάλο ἔχει μετακινηθῆ κάθε ὄριο πού ἔθεσαν οἱ Πατέρες, κάθε θεμέλιο καί κάθε δογματικό ὄχυρό ἔχει διασαλευθῆ. Τά πάντα συγκλονίζονται καί σείονται καθῶς στηρίζονται σέ σαθρή βάση. Ἀλληλοκαταστρεφόμεστε μέ τό νά ἐπιτιθέμεθα ὁ ἕνας στόν ἄλλον. Κι ἂν δέν σέ προφτάση ὁ ἐχθρός, σέ πληγώνει ὁ σύντροφος. Καί ἂν πέσης πληγωμένος, σέ καταπατᾷ ὁ συμπολεμιστής. Τόση κοινωνία ἔχουμε μεταξύ μας, ὅσο ἀπό κοινοῦ μισοῦμε τούς ἐχθρούς μας. Καί ὅταν περάσουν οἱ ἐχθροί, τότε βλέπουμε ὁ ἕνας τόν ἄλλον ὡς ἐχθρό. Ἀκόμη δέ ποιός θά μπορούσε νά μετρήσῃ τό πλῆθος τῶν ναυαγίων; Ἄλλοι βυθίζονται ἀπό ἐπίθεση τῶν ἐχθρῶν, ἄλλοι ἀπό τήν καλυμμένη ἐχθρα τῶν συμμάχων, ἄλλοι ἀπό τήν ἀπειρία τῶν ἡγετῶν τους. Ὀλόκληρες Ἐκκλησίες βυθίσθηκαν αὐτανδρες, ἐπειδή ἔπεσαν ἐπάνω σέ δόλιους αἰρετικούς ὑφάλους, ἄλλοι παρέλαβαν τήν διακυβέρνηση τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ναυάγησαν στήν πίστη, ἐπειδή δέν ἤθελαν νά ἀκολουθήσουν τό σωτήριο πάθος (τόν Σωτήρα στό Πάθος). Οἱ ταραχές πού προέρχονται ἀπό τούς ἄρχοντες τοῦ κόσμου τούτου καί ἀνατρέπουν

τούς λαούς δέν εἶναι σφοδρότερες ἀπό κάθε θύελλα καί καταιγίδα; Πράγματι, θλιβερό καί σκυθρωπό σκοτάδι ἔχει καλύψει τίς Ἐκκλησίες, ἐπειδή ἔχουν ἐκδιωχθῆ οἱ λαμπτήρες πού τοποθέτησε ὁ Θεός στόν κόσμο γιά νά φωτίζουν τίς ψυχές τῶν λαῶν. Καί ἐνῶ ἤδη ὑπάρχει ὁ φόβος νά διαλυθῆ τό πᾶν, ἡ ὑπερβολική μεταξύ τους φιλονικία δέν τούς ἐπιτρέπει νά δοῦν τόν κίνδυνο. Περισσότερο ὑπολογίζεται ἡ προσωπική βλάβη παρά τό κοινό καί δημόσιο συμφέρον, στόχος εἶναι ἡ ἐπικράτηση στούς ἀντιπάλους παρά τό κοινό καλό, καί ἡ ἱκανοποίηση τοῦ ἐγωῖσμοῦ ἀπό τίς μελλοντικές ἀμοιβές. Γι' αὐτό ὅλοι, μέ ὅποιον τρόπο μποροῦν, σηκώνουν φονικά χέρια ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Κάποια τραχεῖα κραυγή ἀπό αὐτούς πού ἀντιμάχονται μεταξύ τους, μία ἀκατανόητη βοή καί ἕνας δυσδιάκριτος ἦχος ἀπό τούς συνεχεῖς θορύβους ἔχει γεμίσει ὅλη τήν Ἐκκλησία καί διαστρέφεται τό εὐθές δόγμα τῆς εὐσεβείας ἀπό τίς ὑπερβολές καί τίς ἐλλείψεις. Ἄλλοι μέ τήν σύγχυση τῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος ὀδηγοῦνται στόν Ἰουδαϊσμό, ἄλλοι μέ τό νά δέχωνται ἀντίθεση τῶν φύσεων ὀδηγοῦνται στόν Ἑλληνισμό. Οὔτε ἡ θεόπνευστη Γραφή ἀρκεῖ νά τούς συμβιδάση, οὔτε οἱ ἀποστολικές παραδόσεις μποροῦν νά τούς συμφιλιώσουν. Μία εἶναι ἡ προϋπόθεση τῆς φιλίας, τό νά ὁμιλῆ κανεῖς κολακευτικά. Γιά τήν δημιουργία δέ τῆς ἔχθρας εἶναι ἀρκετό τό νά μήν συμφωνῆ κάποιος μέ τήν γνώμη τοῦ ἄλλου. Ἡ ὁμοιότητα τοῦ σφάλματος προκαλεῖ ἐμπιστοσύνη περισσότερο ἀπό κάθε συνωμοσία γιά τήν συμμετοχή σέ ἀνταρσία. Θεολόγος δέ εἶναι ὅποιοσδήποτε, ἔστω κι ἂν ἡ ψυχή του εἶναι στιγματισμένη ἀπό μύριες κηλίδες. Γι' αὐτό οἱ νεωτεριστές βρῖ-

σκουν εύκολα πολλούς συνεργάτες στην άνταρσία τους. Γι' αυτό καί αὐτοχειροτόνητοι πού ἐπιδιώκουν μέ κάθε μέσον τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἔχουν ἀναλάβει τήν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας, ἀγνοώντας τήν οἰκονομία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καί ἐνῶ οἱ εὐαγγελικοί θεσμοί βρίσκονται σέ παντελῆ σύγχυση λόγω τῆς ἀταξίας, ὑπάρχει ἀπερίγραπτη σπουδή γιά τά ἀξιώματα καί ὁ καθένας ἀπό αὐτούς πού θέλουν νά ἐπιδειχθοῦν ἀγωνίζεται ὁ ἴδιος νά ἀνέλθῃ στό ἀξίωμα. Λόγω αὐτῆς τῆς φιλαρχίας ἐπικρατεῖ πολύ μεγάλη ἀναρχία μεταξύ τῶν λαῶν. Γι' αὐτό οἱ συστάσεις τῶν ὑπευθύνων εἶναι ἀνώφελες καί χωρίς ἀποτέλεσμα, γιατί ὁ καθένας λόγω τῆς ἀμάθειας καί τοῦ ἐγωϊσμοῦ πιστεύει ὅτι πρέπει νά ἐξουσιάσῃ καί ὄχι νά ὑπακούῃ στούς ἄλλους.

Γι' αὐτό καί θεώρησα ὅτι εἶναι προτιμότερο νά σιωπήσω παρά νά ὀμιλήσω, γιατί μέσα σέ τόσους θορύβους εἶναι ἀδύνατον νά εἰσακουσθῆ ἡ φωνή κάποιου ἀνθρώπου. Γιατί, ἂν εἶναι ἀληθινοί οἱ λόγοι τοῦ «Ἐκκλησιαστῆ», «οἱ λόγοι τῶν σοφῶν ἀκούγονται ὅταν ἐπικρατῆ ἡσυχία», δέν θά ταίριαζε στήν παροῦσα κατάσταση νά ὀμιλήσω γι' αὐτά. Ἀκόμη ἐνθυμοῦμαι καί τό προφητικό λόγοι: «ὁ συνετός θά σιωπήσῃ κατά τόν καιρό ἐκεῖνο διότι ὁ καιρός εἶναι πονηρός». Καί πράγματι εἶναι πονηρός ὁ καιρός, διότι ἄλλοι φροντίζουν νά πέσῃ κάτω κάποιος, ἄλλοι χοροπηδοῦν γύρω ἀπό αὐτόν πού ἔπεσε, ἄλλοι ἐπικροτοῦν τήν πτώση καί δέν ὑπάρχει κάποιος πού ἀπό συμπάθεια θά δώσῃ τό χέρι του νά σηκωθῆ αὐτός πού γονάτισε. Ἄν καί κατά τόν παλαιό νόμο κατακρίνεται ἀκόμη καί αὐτός πού προσπέρασε μέ ἀδιαφορία τό ζῶο τοῦ ἐχθροῦ πού γονάτισε ἀπό τό βῆρος. Τώρα ὁμως

δέν ισχύουν τά ἴδια. Γιατί; Διότι γενικῶς ψυχράνθηκε ἡ ἀγάπη, ἐξαφανίσθηκε ἡ σύμπνοια μεταξύ τῶν ἀδελφῶν, ἀγνοεῖται ἀκόμη καί τό ὄνομα τῆς ὁμόνοιας, χάθηκαν οἱ νοθεσίες ἀπό ἀγάπη, δέν ὑπάρχει πουθενά χριστιανική συμπάθεια, δέν χύνεται πουθενά δάκρυ συμπάθειας. Δέν ὑπάρχει αὐτός πού θά στηρίξη τόν ἀσθενῆ στήν πίστη, ἀλλά ἔχει ἀνάψει τόσο μίσος μεταξύ τῶν συμπολιτῶν, ὥστε ὁ καθένας χαίρεται περισσότερο μέ τίς συμφορές τοῦ πλησίον παρά μέ τά δικά του ἐπιτεύγματα. "Ὅπως συμβαίνει μέ τίς ἐπιδημίες, πού καί ὅσοι προσέχουν μέ ἀκρίβεια τήν δίκαια ὑποφέρουν ἐξίσου μέ τούς ἄλλους, ἐπειδή λόγω τῆς συναναστροφῆς μέ τούς ἀσθενεῖς ἀσθενοῦν καί αὐτοί, ἔτσι καί τώρα ἐξομοιωθήκαμε ὅλοι μεταξύ μας, γιατί σάν ἐπιδημία ἡ φιλονικία ἡ ὁποία κατέλαβε τίς ψυχές μας μᾶς ὁδήγησε στό νά φροντίζουμε γιά τό κακό. Γι' αὐτό καί στίς θέσεις τῶν δικαστῶν κάθονται πρόσωπα χωρίς ἔλεος καί σκληρά σέ ὅσους σφάλλουν, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη ὑπάρχουν ἀγνώμονες κριτές πού ἀντιμετωπίζουν δυσμενῶς τά κατορθώματα καί, ὅπως φαίνεται, τόσο πολύ ἔχει στερεωθῆ τό κακό, ὥστε γίναμε πιό ἄλογοι καί ἀπό τά ἄλογα ζῶα. Διότι ἐκεῖνα κάνουν μία εἰρηνική ἀγέλη μεταξύ τους, σέ μᾶς ὅμως αὐτός ὁ φοβερός πόλεμος ἔχει ξεσπάσει ἐναντίον τῶν ὁμοφύλων μας.

Γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους ἔπρεπε νά σιωπήσω, ἀντίθετα ὅμως ἀπό τήν ἄλλη μεριά μέ εἶλκε ἡ ἀγάπη, ἡ ὁποία δέν ζητᾷ τό δικό της συμφέρον καί ἀπαιτεῖ νά ὑπερνικᾷ κανεῖς ὅλες τίς δυσκολίες τῶν καιρῶν καί τῶν πραγμάτων. Μᾶς δίδαξαν οἱ τρεῖς παῖδες πού ρίφθηκαν στήν βαθυλῶνια κάμινο, ὅτι ἀκόμη κι ἂν δέν ὑπάρχη κα-

νένας σύμμαχος τῆς εὐσεβείας, πρέπει κανείς νά ἐπιτελῆ καί μόνος τό καθῆκον του. Αὐτοί μέσα ἀπό τήν φλόγα τῆς καμίνου ὑμνοῦσαν τόν Θεό, χωρίς νά ὑπολογίζουν τό πλήθος τῶν ἀσεβῶν, ἀλλά οἱ τρεῖς τους ἦταν ἀρκετοί γιά νά στηριχθοῦν μεταξύ τους. Γι' αὐτό οὔτε καί ἐμᾶς μᾶς φόβισε τό πλήθος τῶν ἀντιπάλων, ἀλλά, ἀφοῦ στηρίξαμε τήν ἐλπίδα στήν βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διακηρύξαμε μέ παρρησία τήν ἀλήθεια. Ἄλλωστε θά ἦταν τό πιό παράλογο ἀπό ὅλα, ἄν αὐτοί πού βλασφημοῦν τό Πνεῦμα ἐξαγγέλλουν μέ τόσο θράσος καί μέ τόση εὐκολία τήν ἀσεβεία τους, ἐνῶ ἐμεῖς πού ἔχουμε τέτοιον σύμμαχο καί συνήγορο νά διστάζουμε νά ὑπηρετήσουμε τήν διδασκαλία, ἡ ὁποία ἔφθασε μέχρις ἐμᾶς μέ τήν παράδοση τῶν πατέρων καί διασώθηκε μέ τήν μνήμη ἀπό γενεά σέ γενεά. Ἐπί πλέον ἐνίσχυσε αὐτήν τήν διάθεσή μας ἡ φλόγα τῆς εἰλικρινοῦς ἀγάπης σου, ἡ σοβαρότητα καί ἡ πραότητα τοῦ χαρακτήρα σου, τά ὁποῖα ἦταν ἐγγύηση ὅτι δέν θά γίνονταν γνωστά σέ πολλούς ὅσα θά γράφονταν. Ὅχι γιατί ἦταν ἄξια νά ἀποκρυφθοῦν, ἀλλά γιατί δέν ἔπρεπε νά ριφθοῦν τά μαργαριτάρια στους χοίρους.

Αὐτά εἶχα νά πῶ ἐγώ. Γιά σένα ὅμως, ἄν μέν εἶναι ἀρκετά ὅσα ἔχουν λεχθῆ, ἄς μὴν γίνεται πλέον λόγος γι' αὐτό τό θέμα. Ἄν ὅμως σοῦ φανοῦν ἐλλιπῆ, δέν θά μέ πειράξῃ νά ἀσχοληθῆς φιλόπονα μέ τήν ἔρευνα καί μέ ἐρώτηση ὄχι ἐριστική νά συμπληρώσης τήν γνώση σχετικά μέ τό θέμα. Εὐχομαι νά βοηθήσῃ ὁ Κύριος ὥστε εἴτε διά μέσου ἐμοῦ εἴτε μέσω ἄλλων νά συμπληρωθοῦν τά ἐλλείποντα μέ τήν γνώση, ἡ ὁποία δίνεται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα σέ ὅσους εἶναι ἀντάξιοι αὐτῶν τῶν δωρεῶν».

Περίληψη καί σχόλιο

Τό κείμενο αὐτό εἶναι ἐκπληκτικό καί περιγράφει τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στήν Ἐκκλησία τόν 4ο αἰώνα μ.Χ. καί μάλιστα παρουσιάζεται μέ καταπληκτικό τρόπο ἀπό τόν Μέγα Βασίλειο. Θά τονισθοῦν μερικά σημεία.

1. Σέ αὐτό τό κείμενο περιγράφονται μέ λεπτομερῆ καί ἀκριβῆ τρόπο τά ὅσα συμβαίνουν σέ μιᾶ ναυμαχία. Ἡ ὅλη εἰκόνα εἶναι ἐκρηκτική ἀπό τήν σύρραξη τῶν πλοίων, τήν δύναμη τῶν πολεμιστῶν, τήν τρικυμία τῆς θάλασσας, τό σκοτάδι τῆς νύκτας, τήν δύναμη τῶν ἀνέμων, τήν ἀλληλοεξόντωση τῶν πολεμιστῶν, τόν θόρυβο πού προκαλοῦν τά πλοῖα, τήν κραυγή τῶν ἀνθρώπων, τήν ἀταξία πού ἐπικρατεῖ, τό βύθισμα τῶν πλοίων, ἀλλά καί τήν διαμάχη τῶν ἀνθρώπων γιά τά πρωτεῖα, ἀκόμη καί σέ αὐτήν τήν φρικτή κατάσταση.

2. Ὅλα αὐτά τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς ναυμαχίας ὁμοιάζουν μέ τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στίς Ἐκκλησίες λόγω τῆς αἰρέσεως τοῦ Ἀρείου. Πρόκειται γιά ἕναν σάλο στίς Ἐκκλησίες, πού ὁμοιάζει μέ θαλασσοταραχή, ἀφοῦ μετακινοῦνται τά ὄρια καί τά θεμέλια πού ἔθεσαν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπικρατεῖ μιᾶ διαμάχη μεταξύ τῶν Ἐπισκόπων καί τῶν Χριστιανῶν. Βυθίζονται οἱ Χριστιανοί ἀπό τοὺς ἐχθρούς, ἀλλά καί ἀπό τήν ἀπειρία τῶν ἡγετῶν. Ἀκόμη βυθίστηκαν Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες ὁμοιάζουν μέ πλοῖα, ἐπειδὴ προσέκρουσαν σέ ὑφαλους αἰρετικῶν, ἀλλά καί ὅσοι ἀνέλαβαν τήν κυβέρνηση τῶν Ἐκκλησιῶν ναυάγησαν κατὰ τήν πίστη. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πολεμική ἀπό

τούς ἄρχοντες, ἐπικρατεῖ σκοτάδι πνευματικό, φιλονικεία μεταξύ τῶν Χριστιανῶν. Φονεῦει ὁ ἕνας τόν ἄλλο, διαστρέφονται τά δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς θεολόγοι ἀναδεικνύονται αὐτοί πού ἔχουν πολλές κηλίδες, καί ἀκόμη ἐνῶ εἶναι αὐτοχειροτόνητοι, ἀνέλαβαν τήν διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπικρατεῖ μεγάλη φιλαρχία.

3. Ἐπειδή ὁ Μέγας Βασίλειος ἔβλεπε ὅλη αὐτήν τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στήν Ἐκκλησία, ὁμολογεῖ ὅτι προτίμησε νά μὴν ὁμιλήσῃ, γιατί δέν θά τόν ἄκουγε κανένας, καί προτίμησε τήν σιωπή. Οἱ καιροί εἶναι πονηροί. Δέν ὑπάρχει συμπάθεια, ἀλλά ἄλλοι ἐπιδιώκουν τήν πτώση τῶν ἀντιπάλων τους, ἄλλοι χοροπηδοῦν γι' αὐτόν πού ἔπεσε, ἄλλοι ἐπικροτοῦν τήν πτώση τοῦ ἄλλου.

Ἔτσι, φυγαδεύτηκε ἡ ἀγάπη, δέν ὑπάρχει συμπάθεια, ἀναψε τό μίσος καί χαίρονται μέ τίς συμφορές τῶν ἄλλων. Συμβαίνει ὅ,τι καί στίς ἐπιδημίες ἀπό τίς ἀρρώστιες, ἀφοῦ ὅλοι ἔχουν ἀρρωστήσει. Ὑπάρχουν σκληροί δικαστές καί ἀγνώμονες κριτές.

4. Παρά τό ὅτι σέ αὐτήν τήν κατάσταση ὁ Μέγας Βασίλειος προτιμοῦσε νά σιωπήσῃ, ὅμως τόν ὑπερνίκησε ἡ ἀγάπη καί γράφει αὐτό τό κείμενο στόν φίλο του Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου πού τόν ἐρώτησε σχετικῶς.

Σέ αὐτό παρακινήθηκε ἀπό τούς Τρεῖς Παῖδες στήν Βαβυλώνα, πού ρίφθηκαν στήν κάμινο, γιατί θεώρησαν ὅτι πρέπει κανεῖς νά ἐπιτελῇ τό καθῆκον του, ἔστω καί ἂν δέν ὑπάρχῃ κανένας ἄλλος σύμμαχος στήν εὐσέβεια. Οἱ Τρεῖς Παῖδες ὑμνοῦσαν τόν Θεό μέσα ἀπό τήν φλόγα τῆς καμίνου, καί ἦταν ἀρκετό νά στηριχθοῦν μεταξύ τους.

Ἔτσι, λέγει ὁ Μέγας Βασιλείος ὅτι, ὅπως οἱ Τρεῖς Παῖδες στήν κάμινο τοῦ πυρός, δέν τόν φόβησε τό πλῆθος τῶν ἀντιπάλων, ἀλλά διακήρυξε τήν ἀλήθεια μέ παρρησία, ἀφοῦ στηρίξε τήν ἐλπίδα στήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, προσέφερε τήν διδασκαλία πού κληρονόμησε ἀπό τούς Πατέρες.

Στό τέλος λέγει στόν παραλήπτη τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς, στόν ἅγιο Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου, ὅτι ἄν εἶναι ἀρκετά ὅσα ἔγραψε ἔχει καλῶς, ἄν ὅμως φανοῦν ἐλλιπῆ, δέν τόν πειράζει νά ἀσχοληθῆ μέ φιλοπονία καί νά συμπληρώση τό θέμα. Εὐχεται, λοιπόν, νά βοηθήση ὁ Κύριος εἴτε διά αὐτοῦ εἴτε διά μέσου ἄλλων νά συμπληρωθοῦν τά ἐλλείποντα μέ τήν γνώση πού δίνεται ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα, σέ ὅσους εἶναι ἀντάξιοι αὐτῶν τῶν δωρεῶν.

Οἱ λόγοι τοῦ μεγάλου Βασιλείου μέ ἐκφράζουν ἀπόλυτα. Καί σήμερα ἐπικρατεῖ ἡ ἴδια κατάσταση στήν Ἐκκλησία, εἶναι ὅμοια μέ μία ναυμαχία καί ἕναν πόλεμο, ἀλλά ἀκόμη καί μέ ἐπιδημία ἀσθενειῶν. Στήν κατάσταση αὐτή, ἄλλοτε σιωπᾶ κανεῖς, γιατί αἰσθάνεται ὅτι δέν θά εἰσακουσθῆ, ἄλλοτε ἀπό ἀγάπη τολμᾶ νά μιλήση μέσα ἀπό τό καμίνι τοῦ πυρός.

Τελικά, καί ὅταν γράφουμε, πρέπει νά ἔχουμε τήν αἴσθησις ὅτι αὐτά εἶναι ἐλλιπῆ καί καταθέτοντας αὐτήν τήν ἐλλιπῆ γνώση, τά ἀφήνουμε στόν Θεό γιά νά τά συμπληρώση μέ ἄλλον, ὁ ὁποῖος θά φωτισθῆ ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἐμεῖς κάνουμε τό καθῆκον μας καί τό ἐμπιστευόμεστε στήν Ἐκκλησία γιά νά τό κρίνη, νά τό ἀπορρίψη ἢ νά τό ἀξιοποιήση.